

1954

Et tilbageblik på det filmår, der er lige ved at være gået, vil måske være af interesse for vore læsere. Men et par bemærkninger bør nok forudskikkes.

I) Ganske vist fremtræder denne oversigt anonymt, men enhver liste over de bedste film vil få et subjektivt præg — det subjektive præg bliver særlig stærkt, når der som her ikke er megen plads til argumentation.

II) Synspunkterne vil ikke være helt identiske med dagspressens. Man har spurgt os, hvilket formål „Kosmorama“ havde, og vi vil da i denne forbindelse gøre opmærksom på, at et af bladets mål er at give udtryk for andre synspunkter end pressens, når det af en ret stor gruppe mennesker, der ikke er ganske uvidende om film, skønnes naturligt.

Det er „op til“ læserne at vælge.

Så tør vi gå til filmene. De fleste af de seværdige kom fra Hollywood, hvilket dog siger mere om dansk filmudlejning end om amerikansk films stadi i 1954. En intens glæde ved livet i raffineret kunstnerisk form fandt man i *John Fords* „Hvor solen skinner“ og *H. C. Potters* Saroyan-bearbejdelse „Livet er jo dejligt“. Uventet vellykket var *Mankiewicz'* Shakespearefilm „Julius Cæsar“, der ganske vist ikke var homogen i spillestilen og enkelte steder var noget scenepræget, men som dog fængslede meget. *Vincente Minnelli* befæstede sin position som den moderne films førende elegantier med „Let på tå“, og yderligere gav han os de ofte vittige „Hvedebrødsdage på hjul“ og „Illusionernes by“. Blandt de „sociologiske“ amerikanske film var *Cyril Endfields* „Dommer Lynch“ efter vor mening at foretrække for *Elia Kazans* „I storbyens havn“ — af Kazan så vi iøvrigt den

lige så virtuose, men mere bevægende „Cirkus på flugt“. „Klodernes kamp“ var den hidtil bedste omgang *science fiction* på lærredet, og „Dr. T.'s 5000 fingre“ var i hvert fald interessant som et amerikansk angreb på Amerika, hvor artificiel dens form end var. Så var der nogle store succeser, som vi ikke føler trang til at nævne, og sidst, men ikke mindst repriserne: *Capra*-kavalkaden og „Moderne tider“. Det Danske Filmmuseum viste *Dieterles* „All That Money Can Buy“.

Filmmuseet viste også de betydeligste italienske film, der kom frem i Danmark i 1954: *Viscontis* „Ossezione“ (Besættelse) og *Rossellinis* „Paisa“. Af *Emmer* så vi i biograferne „Paris er altid Paris“.

Der kom relativt få franske film her til, men en imponerende stor del af dem ejede kvaliteter. Først og fremmest var der *André Cayattes* overordentlig vittige og forfinede „Een sommers lykke“. Samme instruktørs „Vi er alle mordere“ var mere grov, men interessant, og intelligent kulde prægede *Clouzots* „Frygtens pris“ og *Autant-Laras* „Det unge blod“. *Beckers* „Paris på vrangen“ ejede en i gangsterfilm sjældnen ironi, som blev oversat af mange. For dem, der ikke nød det krasse i *Yves Allégrets* „De hovmodige“, var der festligheden i *Jacques Tatis* mærkelige „Festlige feriedage“.

Svagere stod englænderne, der dog forsøgte at genvinde den tabte prestige med *Cornelius'* „På weekend med Genevieve“ og *Leacocks* „De små kidnappere“, ikke mesterværker, men pæning.

Svensk film mødte ikke med det perfekte, men der var god vilje bag *Bergmans* „To mennesker“ og „Gøglernes aften“ *Sjöbergs* „Barabas“, *Sucksdorffs* „Det store eventyr“ og *Poppes* „Dumbom“.

Fra Brasilien kom den voldsomme,

ikke rare „Banditten“, og Filmmuseet viste den betydeligt mere talentfuldt voldsomme „El“ af *Luis Bunuel* (Mexico).

Danmark hævdede sig bedst i det små: *Astrid Henning-Jensens* „Palle alene i verden“ var vor mest charmerende produktion.

ORDET OG BILLEDERNE

AF JAN WAHL

Den unge amerikanske forfatter Jan Wahl, der arbejder på en bog om Carl Th. Dreyer, fik lov til at følge optagelserne af „Ordet“, og han fortæller i denne artikel om sit indtryk af vor største filminstruktør:

Den tyske instruktør *Joe May* sagde engang til *Carl Th. Dreyer*: „Hvis jeg skulle optage en scene med et tog, der ankommer til en station, ville jeg bygge det hele i et atelier“. Denne opfattelse var den almindelige i tyvernes Tyskland: Man byggede bogstavligt talt en verden foran kameraet, man sikrede sig artificiel kontrol.

Det er let at se, at *Dreyer* arbejder på en helt anden måde. Han „arrangerer“ ganske vist naturen, men han gør dette ved i de rigtige omgivelser at udvælge de landskabsmotiver, der passer til hans historier. Han har endog iscenesat nogle film uden at bygge en eneste dekoration, „Præsteenken“ og „Vampyr“ for eksempel. Alligevel møder man i disse film kompositioner, arrangementer og temaer, der ikke er til at tage fejl af: De er udvalgt så omhyggeligt, at vi straks ved, de er *Dreyers*.

I Jylland havde *Dreyer* — lang tid i forvejen, så tidligt som i maj — truffet adskillige forberedelser til sine optagelser af „Ordet“. Man kan sige, at han i den sidste ende ikke arbejdede med selve manuskriptet, men med *Vedersø*. Af det levende stof skabte han

sin film. Bestandigt bearbejdede, beskar og ændrede han det originale manuskript.

Alene gik han ofte ud til *Vedersøs* klitter — eller ud på heden eller ind i plantagen — med hænderne strakt ud foran sig, som om han holdt et kamera. Eller han holdt det lille blå glas, som han bar i en snor om halsen, op for øjnene — et glas, igennem hvilket man kan se de sorte, grå og hvide toner, som de fremtræder på filmstrimlen.

Han ansporede sine skuespillere til at føle og leve i deres roller, tilbragte sommeraftenerne med dem, diskuterede med dem og stillede dem spørgsmål. Skuespillerne spredtes ud over landskabet: Det var et ikke usædvanligt syn at se ligvognskusken køre rundt på *Vedersøs* veje med de tildækkede heste foran den sorte vogn — eller at se *Ove Rud*, som spiller præsten, komme vandrende hen over klitterne i sin præstekjole, som kom han fra en præstegård — eller at se *Henrik Malberg*, der spiller *Mikkel Borgen*, køre omkring med et spand heste — eller at se den unge *Gerda Nielsen*, der har *Annes* rolle, ankommer til et bal ude i *Vedersøs* klitter.

Dreyer førte med omhu disse mennesker — nogle af dem kendte professionelle skuespillere, andre begyndere — ind i omgivelserne, til den sande opfattelse af deres roller. Der var derfor en stemning af afslappelse og lettelse, når scenerne endelig var færdige. Skuespillerne faldt naturligt ind i scenerne. Man glemte næsten, at det var en film, det drejede sig om.